

DŮSTOJNOST VE CHVÍLÍCH, KDY ZTRATÍME PŮDU POD NOHAMA

V této úvaze, v tomto příběhu, svědectví, sebevyjádření i poselství bych se chtěla zaměřit na ty, které bohužel potkáváme denně, na ty, kteří nemají střechu nad hlavou z různých příčin. Protože my, já, je vidíme a slyšíme, i když mnoho z nás odvrací zrak. Je „mít střechu nad hlavou“ základ důstojného bytí, nebo se dá důstojně žít i bez něj? Je pro nás důstojnost standard a pro ně velká vzácnost?

Ne, myslím že ne.

Jen pro nás důstojnost znamená něco jiného, jakýsi obraz dokonalých osob, které hledáme v nás, a protože v tomto obrazu není: nevypiju to další pivo, nebudu žebrat, nekoupím si ty cigarety, nepovažujeme bezdomovce na první pohled za důstojné lidi.

Protože je to tak jednodušší, snazší, myslet jen na ten *obraz* nás, ne jejich, ne těch druhých. Vidíme naši situaci, naši bublinu s tlustou stěnou, za kterou nehledáme to, co v nás.

I já to někdy dělám.

Před nějakou dobou jsem cestou do školy nastoupila do metra a uvědomila si, že kousek ode mě spí zapáchající bezdomovec na hromadě z igelitek. Intuitivně se, jako velká většina vozu, přesouvám co nejdál a když vystupuji, potkám kamarádku. Aby řeč nestála, postěžuji si jí na nedýchatelný vzduch ve vagonu.

Tohle je taková ta příhoda, co jakmile se stane, přesune se do podvědomí a postupně ji zapomenete. Teď naprosto upřímně, bez tohoto tématu bych na ni opravdu už nikdy nepomyslela, ani bych nemyslela na to, co se honilo tomu člověku v hlavě, co cítil. Jsem ten typ člověka, co znervózní ze všeho od písemky po náhlý hlasitý zvuk, často jsem nervózní i z toho, co si o mě lidé myslí, ať už kamarádka, s kterou se znám od malička, nebo náhodný kolemjdoucí.

Co prožíval ten bezdomovec?

Kdyby byl vzhůru a nebyl by opilý, ranilo by ho, že od něj kolektivně odcházejí lidé, s nimiž se nikdy nesetkal a nepromluvil, kteří o něm nevědí nic jiného, než že má upito a že smrdí? A napadlo ty lidi něco podobného, o čem teď píšu, nebo cítili taky, přiznávám, nechut a zakrývali si pusy šálou?

Tyhle myšlenky na mě doléhají jako těžká deka a postupně se mi uzlují a zamotávají do klubíček, která by vystačila na další příkrývku. Měla by do sebe vpletené obavy, obavy typu: dělám dost, nebo ve skutečnosti nedělám vůbec nic? Měla bych být šťastná, když ten člověk a tisíce, miliony dalších žijí tak jak žijí? A nakonec prozření.

Nezvládla bych to. Nedokázala bych to, nedokázala bych vědomě žít s těmi pohledy, gesty, konverzacemi, nebo místy, kde by konverzace být měla, ale není, s opovržením a nepochopením. Musela bych se změnit.

Ta deka je obrovská.

Tato úvaha je má být o důstojnosti, a proto jako protipól první vzpomínce řeknu jinou, delší, starší. Bydlím na Letné a při nesčetných procházkách do Stromovky a na tramvaj jsem často potkávala bezdomovce, pana Karla. Vždycky to byl pro všechny „pan Karel“. Nejčastěji jsme ho potkávali na zahrádce jedné pekárny, všichni kolemjdoucí ho znali a zdravili. Nepil, alespoň co si pamatuji a to, že někdy jednal popleteně byl důsledek operace hlavy. Máma se mu vždycky snažila pomoci, ale zjistila, že si nevezme nabízené peníze, pokud nemají nějaký předem určený účel, třeba kafe. Byla to pro něj asi poslední pojistka, poslední nit, které se odmítal vzdát na úkor důstojnosti. Střídala se u něj období,

kdy žil na ulici a kdy žil v ubytovně. Chodil za terénním pracovníkem. Zkrátka se snažil svou důstojnost obnovit a já na něj opravdu nikdy nepohlížela jako na bezdomovce z metra.

Je to příklad toho, když se někdo nevzdá. A uvědomuji si, že je to těžké, hrozně moc těžké. Člověk musí stále *chtít* změnit pohled ostatních na sebe, musí stále vymýšlet nová řešení a snažit se ponechat si, zase to náročné a obtížné slovo, důstojnost.

Nemám s tím žádné podstatné zkušenosti, všechno je to jenom můj pohled na věc, tak nemůžu říct, že je to pravda, určitě ne pro všechny. Každý máme jinak posunutou startovní čáru a dráha má jiný povrch, vede do různých kopců, někdy pískem, trávou, vodou, bahnem. Důstojnost znamená pro každého něco jiného. Hranice, kam až jsme pro ni ochotní zajít určují okolnosti, dobré i špatné.

Na závěr bych chtěla říct, ať se neschováváme pod dekou, ale ať ji úplně nevyhodíme. Ať se brodíme bahnem, ale ať v něm nezůstaneme. Ať jdeme dál skrz ty pohledy a nepochopení, smutek, odsouzení a bolest. Ať důstojnost najdeme a ať ji nikdy neztratíme nadobro.

Lea Šrámková